

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Synspunkter for Efterkrigstidens Udstyknings- og Boligpolitik : Fremsat af Det Radikale Venstres Rigsdagsgruppe Juni 1944

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1944

Emne: Partiprogram, partiprogrammer, program

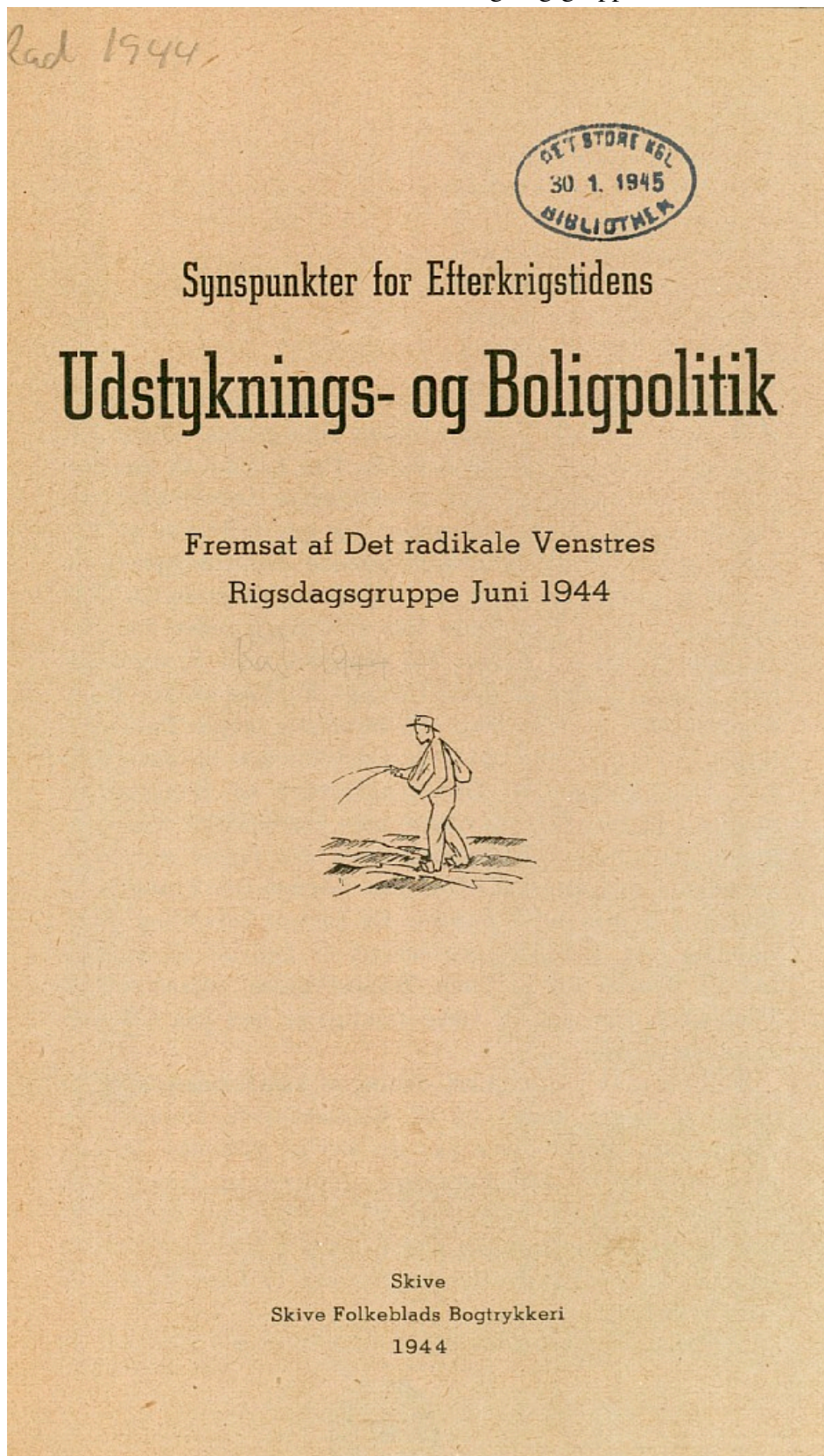
Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

Synspunkter for Efterkrigstidens Udstyknings- og Boligpolitik :
Fremsat af Det Radikale Venstres Rigsdagsgruppe Juni 1944

Alting tyder paa, at Jordspørgsmaalet bliver et af de største sociale og økonomiske Spørgsmaal under Efterkrigstidens Opbygningsarbejde. Paa Landet er det fortrinsvis Oprettelse af *nye selvstændige Landbrugshjem*, Befolkningens Interesser samler sig om, i Byerne er *Boligspørgsmaalet* det altoverskyggende Samfundsproblem.

For at søge Veje frem til en Løsning af disse for vort Folk saa vigtige Problemer har et Udvalg inden for Det radikale Venstre i nogen Tid arbejdet med Spørgsmaalene. Paa Grundlag af dette Udvalgs Forslag ønsker Rigsdagsgruppen at fremsætte til Drøftelse nogle Retningslinjer for den kommende Tids Udstyknings- og Boligpolitik. Udstykningen af Landbrugsjorden og Boligspørgsmaalet i Byerne har en meget nøje Forbindelse med hinanden. I samme Udstrækning, som der rejses nye selvstændige Landbrugsbedrifter paa Landet, vil Trangen til Boliger i Byerne blive mindre. En fortsat Udvikling, hvor Landets hele Befolkningsoverskud er henvist til at søge ind til Byerne for at finde Beskæftigelse, rejser sociale Problemer, som det vil være umuligt at løse paa tilfredsstillende Maade.

Stillingen er i Øjeblikket denne, at Landbrugserhvervet omfatter noget under $\frac{1}{3}$ af Befolkningen, Industri og Haandværk noget over $\frac{1}{3}$, de øvrige Erhverv tilsammen omkring $\frac{1}{3}$. Det Forspring, Industri og Haandværk allerede har faaet, modvirkes til en vis Grad derved, at mange Haandværkere og andre mindre næringsdrivende paa Landet i deres daglige Livsforhold er nøje knyttet til Landbrugerne.

Dernæst er Forholdet dette, at omkring Halvdelen af

Befolkningen har sit Udkomme som selvstændige Erhvervsdrivende og omkring Halvdelen ved den ene eller anden Form af Lønarbejde.

Der er saaledes endnu trods de sidste Menneskealdres ensidige Udvikling bevaret en vis Ligevægt mellem de forskellige Erhvervsgrupper, men denne vil blive afgørende brudt, hvis det ikke ved Oprettelse af nye Landbrug sikres, at Landbruget og de selvstændige Erhverv faar deres naturlige Andel i Befolkningstilvæksten.

I Løbet af de kommende 35 Aar maa man regne med en Befolkningstilvækst i Danmark paa ca. $\frac{3}{4}$ Millioner Mennesker. Ingen vil kunne tage Ansvaret for at samle hele denne Tilvækst i Byerne. Hvis dette skete, vilde i Aaret 1980 kun en Femtedel af Danmarks Indbyggere have deres Erhverv ved Landbruget. Kløften mellem besiddende og besiddelsesløse vilde yderligere være uddybet. Den Balance mellem Erhvervene, som hidtil herhjemme har præget den folkelige Udvikling og udløst den sociale Spænding paa fredelig Vis, vilde være tabt.

Det eneste Middel, der kan hindre en saadan Udvikling, er en yderligere Spredning af Jordbesiddelsen. Saavel sociale Betragtninger som befolknings- og erhvervspolitiske Overvejelser peger da i Retning af flere selvstændige Landbrug, hvortil kommer, at sidste Slægtleds vældige tekniske Fremskridt og Forøgelse af Landbrugets Produktionsevne tillige afgiver en særlig Begrundelse for Formindskelse af de større Landbrug.

Men den nævnte Spredning af Jordbesiddelsen maa ogsaa tage Sigte paa den Løsning af Boligspørgsmaalet i Byerne og Stationsbyerne, som er omtalt i det foregaaende. Den moderne Lovgivning om Boligbyggeriet, saaledes som den fæstnedes i Loven af 13. April 1938 og Byplanloven af samme Aar har skabt helt nye Muligheder for at tilvejebringe sunde Boliger i frie Omgivelser til den mindrebemidlede Del af Befolkningen; men der kan ikke være Tvivl om, at denne Lovgivning bør udbygges yderligere, og at Boliger i eget Hus med Have bør blive opnaaelig for langt videre Kredse. Det maa blive saadan,

at Adgangen til at bygge sit eget Hus staar aaben for enhver dygtig og sparsommelig Familie.

Saaledes skal da denne Plan for den kommende Tids Udstyknings- og Boligpolitik give Haab om eget Hjem for hele den Ungdom, hvis Kvalifikationer er i Orden, men som blot af Mangel paa den fornødne Kapital ikke er i Stand til at skabe en passende Ramme om deres Liv. Reformen kalder paa Initiativet hos saavel unge Landarbejdere som unge Byarbejdere, Haandværkere og mindre næringsdrivende, Fiskere og Tjenestemænd — alle dem, som føler Trangen til større Selvstændighed og rigere individuelt Liv, end de hidtidige Samfundsforhold har givet dem Mulighed for.

1. Udstykningen til mindre Landbrug.

A. Erhvervelse af Jorden.

En Jordreform, som skal betyde noget, maa i langt større Udstrækning end hidtil give de unge, der arbejder ved Landbruget, og som sætter noget ind paa at dygtiggøre sig som Landmænd, Muligheder for at blive selvstændige. Landbrugets Arbejdskraft, som for Hovedpartens Vedkommende er Landbrugets egne Børn, vil ikke kunne fastholdes i Fremtiden, saafremt der ikke aabnes større Muligheder for selvstændigt Virke paa Landets Jord. En tusindtallig Skare af unge Landmænd, som har dygtiggjort sig til Landbrugsgerningen, staar parate til at tage fat.

De foreliggende regnskabsmæssige Resultater godtgør med stor Sikkerhed, at Husmandsbruget og de mindre Gaardbrug giver de bedste Betingelser for Jordens Udnyttelse. En bedre Jordfordeling vil derfor foruden de gode menneskelige og sociale Virkninger som Udstykningen indebærer, tillige være en god samfundsøkonomisk Foranstaltning.

Vi mener, at de Vilkaar, som de gældende Jordlove giver dem, der faar et Husmandsbrug, i det store og hele er tilfredsstillende. 1919-Lovens Besiddelsesform i Forbindelse med den konjunkturbestemte Rente afbøder i høj Grad de stærke økonomiske Svingninger og skaber en betydelig Stabilitet for disse Brug. Ogsaa de, efter de gældende Jordlove fastsatte Vilkaar for Byggelaan, maa anses for rimelige. — Men tilbage staar Spørgsmaalet om at skaffe Jorden frem til Udstykning.

Under de hidtidige Drøftelser af denne Opgave har Spørgsmaalet om Anvendelsen af Ekspropriation ofte affødt lidenskabelige Diskussioner og delt Vandene stærkt ogsaa inden for Kredse, der saa

med Forstaaelse og Interesse paa en ændret Jordfordeling. Uanset hvilken Anskuelse man nu maatte have om Ekspropriationens Betimelighed, maa man utvivlsomt erkende, at en fortsat Kamp ad de hidtidige Linjer sandsynligvis vil kunne virke splittende over for Bestræbelserne for at samle alle Udstykningssagens Venner om en stor og betydningsfuld Jordreform.

For at medvirke til Fremme af en saadan Samling har man derfor søgt at finde nye Veje til Fremskaffelse af den fornødne Jord til Udstykning og foreslaar herefter følgende:

Naar Jord skal tilvejebringes, maa det offentlige gaa i Spidsen og stille den Jord, det offentlige raader over, til Raadighed til Udstykning. Det gælder al Jord i offentlig Besiddelse — offentlige Stiftelser, Domænegaarde, Præstegaardsjord, som endnu ikke er udstykket, o. lign. Den Lovhjemmel, der er nødvendig for at gennemføre dette, maa gives.

Arbejdet for en bedre Jordfordeling maa dernæst nødvendigvis føre til, at Opmærksomheden vender sig mod de store Gaarde. Der er Jorden, og der er det muligt at fraskille betydelige Arealer fra Ejendommen, uden at det driftsmæssigt forringer dens Værdi.

Det foreslaas derfor, at Statens Jordlovsudvalg faar Forkøbsret, for saa vidt angaar Jord og Bygninger, til alle Landbrugsejendomme med over 40,000 Kr. Grundværdi, naar disse Ejendomme er til Salg. Naar en Landmand ikke længere vil beholde sin Ejendom, kan ingen med Rette indvende noget imod, at Staten køber den. Denne Forkøbsret skal dog kun gælde for Ejendomme i fri Handel. Ejendomme, der bliver i Slægtens Eje, d.v.s. overdrages til Søsken, Børn eller Svigerbørn, bør ikke faldé ind under Forkøbsretten, men disse Ejendomme paalægges en Pligt til ved Ejerskifte at afgive Jord, som er egnet til Udstykning, efter følgende Regler:

Ejendomme paa under 40,000 Kr. Grundskyld afgiver	0
„ fra 40,000 til 60,000 Kr. Grundskyld afgiver 1/6	
„ „ 60,000 „ 80,000 „ „ „ „ 1/5	
„ „ 80,000 „ 100,000 „ „ „ „ 1/4	
„ „ 100,000 „ 150,000 „ „ „ „ 1/3	
„ „ 150,000 „ 200,000 „ „ „ „ 2/5	
„ over 200,000 Kr. Grundskyld afgiver	1/2

De Landbrugsejendomme, som Staten erhverver ved Forkøbsret, betales med en Pris, der under Hensyn til Jordens Kulturtilstand og Ejendommens Afkastningsevne svarer til dens almindelige Handelsværdi.

Det samme gælder Jorden, der afgives fra Ejendomme ved Familiesalg. Kan Enighed ikke opnaas om Prisen, indankes Sagen for en Vurderingskommission, bestaaende af: 1 Højesteretsdommer som Formand, 2 vurderingskyndige Mænd valgt af Statens Lignings-

raad samt 1 udpeget af Ejeren og 1 valgt af Jordlovsudvalget. Denne Kommissions Afgørelse er endelig.

Er Ejendommen bortforpagtet, indtræder Pligten til at afgive Jord fra den enkelte Ejendom, naar den nugældende Kontrakt udløber, selvom dette sker, før Ejerskifte finder Sted. Fra Lovens Ikrafttræden kan ingen ny Forpagtningskontrakt indgaaes for Gaarde over 40,000 Kr. Grundværdi uden med et saadant Forbehold, at Jorden kan afgives ved første Ejerskifte.

B. Tillægsjord til de for smaa Husmandsbrug.

Til at skaffe oplyst, hvilke Muligheder, der foreligger for at skaffe Tillægsjord til de for smaa Husmandsbrug, og for i øvrigt at være til Støtte for Jordlovsudvalget med at fremskaffe egnet Jord til Udstykning, nedsættes et 3-Mands Udvalg i hver Kommune, bestaaende af 1 valgt af Sogneraadet, 1 valgt af Husmandsforeningerne og en valgt af Landboforeningerne. Disse Udvalg skal inden for en kort Frist skaffe oplyst for hver enkelt Kommune, hvor mange Husmandsbrug, der er for smaa, om de nuværende Ejere er interesseret i at købe Tillægsjord, om der er Mulighed for Sammenlægning af to eller flere Brug, om der er Mulighed for Tillægsjord fra større Ejendomme, om Bygningernes Beskaffenhed o. s. v.

Naar disse Oplysninger foreligger, er Sagen moden til Løsning. Den Jord, der efter de foranstaaende Regler bliver til Raadighed til Udstykning, vil mange Steder kunne benyttes til Tillægsparceller til smaa Brug. Hvor Undersøgelsen har vist, at Supplering af de smaa Brug heller ikke vil kunne ske i tilstrækkeligt Omfang ad denne Vej, bør derefter Statens Forkøbsret i saadanne Tilfælde ogsaa kunne anmeldes over for Ejendomme med under 40,000 Kr. Grundskyld, naar Ejendommen skal sælges, og det ikke drejer sig om Familiesalg.

C. Deling af Gaarde.

For at fremme en rimelig Jordfordeling foreslaas, at Staten yder Støtte ved Deling af Bøndergaarde. Hvor en Landbrugsejendom af Ejeren ønskes delt, for at Søkende, Børn eller Svigerbørn kan faa en selvstændig Bedrift, yder Staten Jordkøbslaan paa Jordrentevilkkaar, naar Jorden afleveres til Jordværdien, og Ansøgeren er kvalificeret. Endvidere ydes Byggelaan efter de i Lov om Jordudstyknings for Jordrentebrug gældende Regler. Bringes en Ejendom, der falder ind under Afleveringspligten, ved en saadan Deling ned under 40,000 Kr. Grundskyld, bortfalder Pligten til Aflevering.

*

Efter de Regler, der er foreslaaet i det foregaaende, kan man regne med, at der aarlig vil fremkomme tilstrækkelig Jord til Op-

rettelse af ca. 1200 Brug og til ca. 800 Tillægsparceller til de forsmåa Husmandsbrug. Hertil kommer endvidere de nye Brug, der fremkommer ved Deling af Gaarde. Efter Udstykningen af de Ejendomme, Staten har erhvervet gennem sin Forkøbsret, vil endelig i de fleste Tilfælde blive tilbage en Stamparcel, hvis Størrelse maa bestemmes af Hensynet til Bygningernes Omfang og Værdi, og som almindeligvis vil være at afhænde.

2. Andre Landbrugsproblemer.

I Loven af 1925 om Jords Udstykning og Sammenlægning maa Reglerne mod Sammenlægning af Landbrugsejendomme skærpes, og der bør indføjes Bestemmelser til Begrænsning af Retten til at eje flere Landbrugsejendomme. Overvejelserne af Reformer til Imødegaaelse af Konjunktursvingningernes skadelige Følger bør genoptages. Navnlig det mindre Landbrug, hvor Ejendommen alene er at betragte som en Arbejdsplads for en Familie, bør skærmes mest mulig mod disse Svingninger. Der bør derfor — eventuelt gennem en Udligningsfond — tilstræbes en Ordning, hvorefter Forrentningen af et Beløb paa 30,000 Kr. af enhver Landejendoms faste Prioriteter gøres bevægelig efter de skiftende Konjunkturer.

3. Bolig i egne Hjem.

Den gældende Lovgivning om Støtte til Boligbyggeriet har som nævnt betydet et mægtigt Fremskridt hen mod friere og sundere Boligforhold. Dette gælder saavel for den høje som for den spredte Bebyggelse. Paa begge Omraader er det imidlertid vigtigt, at Udviklingen mere og mere ledes i en Retning, hvor den enkelte faar en Ejers eller en Medejers Interesse i sin Bolig.

Hvad Højbebyggelsen i Byerne angaar, da vil denne ogsaa i den kommende Tid være nødvendig for at imødekomme de Ønsker, store Befolkningskredse nærer i boligmæssig Henseende. Gennem Boligforeninger er det her allerede lykkedes at finde Former, hvorved Fortidens usunde Byggespekulation paa disse Omraader er udelukket; men det kommer nu an paa tillige at indarbejde en Foreningsform, hvor det enkelte Medlems Medejskab giver ham Mulighed for Andel i den Kapitalopsparring, der efterhaanden finder Sted gennem Prioritetsafdragene.

En saadan Udvikling vil skabe en sund Interesse i en god og forsvarlig Behandling af Boligerne og tillige bringe Beboerne i disse store Ejendomme noget af den med Boligen forbundne Interesse i Opsparing, som ellers alene er knyttet til at være Ejer af eget Hus.

Hvad dernæst den spredte Bebyggelse angaar, da kan der næppe være Tvivl om, at der i Befolkningens Tankesæt og Livsformer i

vor Tid sker dybtgaaende Ændringer, der fører flere og flere Mennesker til at se det egne Hjem med Have som den ideelle Ramme om Familielivet. Denne Udvikling hen mod lettere Adgang til Sol og frisk Luft bringer store Fordele i social og hygiejnisk Henseende, og de frie Omgivelser betyder for Børnene Adgang til at vokse op under de gunstigste Forhold, saa Virkningerne deraf utvivlsomt vil kunne spores i den kommende Slægt. Derfor bør Stat og Samfund søge at fremme en saadan Udvikling mest muligt.

I Overensstemmelse med de Retningslinjer, der i saa Henseende er angivet i den enstemmige Betænkning fra Indenrigsministeriets Udvalg vedrørende Statens Forhold til Byggeriet, maa det offentlige træffe de fornødne Foranstaltninger til Sikring af rimelige Jordpriser for Nybyggerne. Det offentlige maa sikre sig passende Arealer i Byernes Udkanter og Omegn, saa det undgaas, at Befolkningens Udflytning bliver Udgangspunkt for en Grundspekulation, der driver Jordpriserne i Vejret. Trafikforholdene maa i Tide planlægges, saa der ved Samarbejde mellem Trafikmyndighederne og Bygnings- og Byplanmyndighederne tilrettelægges en rationel og forudseende Bolig- og Byggepolitik, ligesom Billigbillet-Systemet i de store Byers Nærtrafik maa indarbejdes i Trafikplanen.

Endelig maa enhver, som kan skaffe sig selv en Byggegrund, og som i øvrigt gennem fornuftig Økonomi har godtgjort sine Kvalifikationer, have Ret til et Jordkøbslaan til Grundværdiens Beløb mod at paatage sig Pligten til at svare Jordrenten i Fremtiden. Statens Byggelaan maa afstemmes efter, hvad de skiftende Forhold nødvendiggør.

Til Fremme af alt Byggeri paa Land og i By bør endelig een Gang for alle fjernes den produktions- og erhvervsfjendtlige Beskatning, som Skatten paa Nybygninger er.

4. Grundstigningsskylden.

Som et nødvendigt Led i den kommende Tids Jord- og Boligpolitik maa endelig indgaa en Reform af den gældende Lovgivning om Grundstigningsskyld. Afgiften maa svares af den samlede Værdistigning, og det maa sikres, at den ikke ved Ejendomsoverdragelse overvælttes paa Køberen, men faar sin fulde Virkning paa Ejendomspriserne, hvorved skadelig Grundspekulation modvirkes.

Nærværende Pjece faas saa langt Oplaget rækker ved Henvendelse til **Det radikale Venstres Kontor, Kristiansborg, København K.**, mod Indsendelse af fornøden Svarporto.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk